

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Speculum Quaestionum moralium, in universam Aristotelis philosophi summi Ethicen

Case, John

Francofurtum, 1597

VD16 C 1242

Cap. I. - An recta ratio benè definiatur? [...]

[urn:nbn:de:bsz:31-109038](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-109038)

LIBER SEXTVS.

C A P. I.

An recta ratio benè definiatur?

An medium virtutis sit signum, quod recta ratio intuens nos dirigit.

An vis contemplatiua, quâ necessaria, à vi discussiua, quâ contingentiâ discimus, genere distinguatur?

Transitio fit à voluntate & bono, ad intellectum & verum.

DVAE sunt viæ, per quas in nauticula istius vitæ ad portum verè beatitudinis transfuehimur: altera voluntatè & bonum, altera intellectum, & verum respicit. De primâ, id est, de voluntate & bono iam satis diximus, de secûda, id est, de intellectu & vero nunc pauca dicenda veniunt. Hinc futurum speramus, vt tam in bono quàm in vero animulè nostrè rectè instructæ deum, qui est summum bonum

num & incommutabile verum discant melius sapere, & intentius contemplari. Huc enim omnis meus in præceptis labor, huc omnis conatus tendit, vt per artes humanas (quæ sunt veluti lucentes diuinæ sapientiæ stellulæ) cæcutientis nostri intellectus tenebræ magis illustretur. Hoc autem accuratè tū fiat, cū Deo & summo bono & infinito vero per voluntatē & intellectum conemur adherere. Sed venio ad Arist. qui in hac secūda via & ducem & comites nobis demonstrat: dux recta ratio est, Comites virtutes mētis: illa tenet normam, hæ largiuntur palmam, in illa directio, in his pfectio eminet. Est enim recta ratio quasi virtutis lineæ, quæ ad mediū secundū circumstātiās omnes humanas actiones dirigit. Est quoddam, vt ait philosophus, in theatro huius vitæ signum, ad quod recta ratio vltro cittoq; flectendo nostra vestigia vrget. Nam vt peritus musicus suos nervos tendit & remittit, quò fiat concentus: ita recta ratio trahit & retrahit hominē, quò rectius in illo cōfirmeretur virtus. Caterum cum in intellectus, qui est subiectū rectæ rationis;

recta ratio
quid.

Et sic ducit

Intellectus
subiectum
rectæ rati-
onis.
Intellectus
duplex.

fit duplex, practicus (vt aiunt) & speculatiuus: quæstio hoc loco frustra non mouetur, quæ ratio in hoc tractatu potissimum intelligatur. Insinuat philosophus & illam intelligi, quæ in actione, & hanc quæ in contemplatione ponitur: illam consultationem de contingentibus & futuris, hanc contemplationem de certis rebus ac principijs scientiarum nominat: quæ duo genere (vt ait) differunt, id est, modo & officio distinguuntur.

Distinctio.

ratio est, vel	Innata, quæ sumitur, aut pro	Instinctu nature, sic apes & ar- neæ rationē habere dicuntur Naturali habitu, & sic tantū hominis rationis participes dicuntur.	Contemplatione artis, quæ re- cta dicitur in docēdo, at hæc ab Arist. non intelligitur. Nā multi rectè docēt, qui sua ip- sorū præcepta non sequuntur.

Distinctio secunda questionis.

Signum, quod
recta ratio in
dirigendo in-
tuetur, est
duplex, vel

Intentionis; & sic est ipsa beatitudo
quam tanquam scopum intuens re-
ctius vestigia studiosè agētis dirigit
Actionis, & sic medium in virtuti-
bus & perturbationibus animi, q̄
tanquam signū aspiciens rectā nos
via ad portum felicitatis ducit.

Distinctio tertia questionis.

Intellectus
practicus &
specularius
differunt

Obiecto, practicus enim rem sin-
gularem & opus, specularius rem vni-
uersalem discuit.
Officio, est enim practici intellectus
de futuris & contingentibus ratioci-
nari, est speculariui res altas & diuinas
contemplari.
Fine, est enim practici finis pruden-
tia, speculariui autem sapientia.

**Opp. contra primam quæ-
stionem.**

*Prudentia, vt est in definitione virtutis, circum-
stantias præscribit: ergo non rectè in textu hoc officii
recte rationi ascribitur.*

Resp.

Prudentia præscribit per rectam rationem.

Opp.

*Recta rationis definitio conuenit prudentia, est o-
nim prudentia moderatrix actionis studio(a) secundum
circumstantias: ergo malè definitur.*

Resp.

Latius patet recta ratio quam prudentia, est

h o z entis

enim duplex, practica scilicet, qua nos in virtutibus moris cum prudentia: speculativa, qua nos in virtutibus mentis cum sapientia regit.

Opp. contra secundam quaestionem.

Nullum est omnino medium virtutis, ergo signum recta rationis nos dirigentis, medium virtutis recte non dicitur. Antecedens probatur in 2. lib. Ethic. ubi virtus ipsa definitur.

Resp.

Virtus medium, in medio, & medij coniectrix seu signum dicitur: signum autem dicitur non quod non sit medium, sed quia intuentes virtutem, ut signum in intentione, cognoscamus eandem esse medium in actione.

Opp. contra tertiam quaestionem.

Intellectus practicus a speculativo ratione solum distinguitur: ergo male in tertia genere distinguitur & differre dicitur. Antecedens patet in tertio de anima.

Resp.

Ut pater & filius, dominus & servus specie politica differre dicuntur, quamvis specie dialectica non differunt: ita intellectus practicus a speculativo, & ratiocinatio a contemplatione genere hoc loco dicuntur differre: non quod genere differant, sed quod in ordine ad diversa obiecta & fines officio & ratione distinguantur.

Genere quomodo differat intellectus practicus a speculativo.

Opp.

Opp.

Aspectus idem numero existens potest percipere figuram, lumē, colorem, quae naturā differunt: ergo multo magis intellectus potest apprehendere obiecta diuersi generis, puta necessaria & contingētia: quare minus consideratē dua potentia animi in textu ad haec duo percipiēda requiruntur.

Resp.

Agens intellectus & patiens, practicus & speculatiuus dicuntur diuersae potentiae, non quod in essentia intellectus differant, sed quod diuersa officia sortiantur. Est enim idem intellectus qui necessaria, est idem qui contingētia discutit, si essentiam spectes: at tamen si modum & rationem spectes, diuersus appellatur.

CAP. II.

An sensus appetitus, & intellectus sunt tria in animo actionis & Veritatis principia.

CUM à sensu initium, ab appetitu progressum, ab intellectu terminum & perfectionem omnes artis mentisque virtutes habeant, opportunè quidem mouetur haec quaestio, An sensus appetitus & intellectus sint tria in animo actionis & veritatis principia? Duo in hac thesi praecipuè considerari velim, ordinē & vsum. Ordo est, vt à sensu opera-

Virtutum mentis initium, progressus, terminus vnde.

Ec 3 tio,